FILOZOFSKE TEME I FILOZOFI U ČASOPISU *NOVA REVIJA* (1922. - 1941.)

Ivan Macut

Sveučilište u Splitu
Katolički bogoslovni fakultet u Splitu
ivanmacut@libero.it

UDK: 1:050(497.5)"1922/1941"
013:1-051(497.5)"1922/1940"
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 01/2018.

Sažetak

U radu istražujemo filozofske teme i filozofe koji su objavljivali svoje tekstove u časopisu 'Nova revija', koji je izlazio od 1922. do 1941. godine. Budući da u razdoblju između dva svjetska rata u Hrvatskoj nije postojao časopis koji bi bio namijenjen izrazito filozofiji, hrvatski su (crkveni) filozofi svoje filozofske priloge objavljivali u teološkim časopisima otvorenima i za suradnju iz filozofije te u drugim tjednicima i mjesečnicima. Ta činjenica istraživačima hrvatske filozofije uvelike otežava posao popisivanja i sustavnog analiziranja hrvatske filozofske baštine tog razdoblja. Rad je podijeljen u četiri dijela. U prvom dijelu donosimo nekoliko povijesnih bilježaka o nastanku časopisa 'Nova revija'. Drugi dio donosi detaljnu bibliografiju svih filozofskih članaka. Treći dio rada donosi kratku analizu filozofskih tekstova u nekoliko različitih kategorija, a četvrti dio biografije autora koji su svoje filozofske tekstove objavili u 'Novoj reviji'.

Ključne riječi: *Nova revija; hrvatska filozofska baština; međuratno razdoblje; Petar Grabić; Crkva.*

Uvodne napomene

Teološki časopis *Nova revija* izlazio je od godine 1922. do godine 1941., a uređivali su ga redom profesori na Visokoj franjevačkoj teološkoj školi u Makarskoj. Prvi glavni i odgovorni urednik, ujedno i idejni začetnik časopisa bio je fra Petar Grabić, istaknuti član te dugogodišnji provincijal i profesor Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja sa sjedištem u Splitu. Ovaj časopis nezaobilazno je vrelo

za istraživanje hrvatske filozofske baštine prve polovice 20. stoljeća. Naime, poznato je kako u tom vremenu u Hrvatskoj ne postoje izrazito filozofski časopisi, nego domaći filozofski radnici svoje članke objavljuju na stranicama onih časopisa koji su svoj prostor otvarali i za područje filozofije. Stručni teološki časopisi u prvoj polovici 20. stoljeća u Hrvatskoj - a tako je i danas - među kojima na poseban način ističemo *Bogoslovsku smotru*[1], Život te *Novu reviju*, na svojim su stranicama redovito objavljivali i priloge iz filozofije, u obliku stručnih članaka, crtica iz filozofskog života, prikaza domaćih i stranih filozofskih knjiga i sl., te na taj način postali važno istraživačko mjesto u okviru istraživanja naše domaće filozofske baštine, koja još uvijek, nažalost, nije na zadovoljavajući način istražena i predstavljena domaćoj i inozemnoj stručnoj zainteresiranoj javnosti. Zadatak je to koji je još uvijek pred istraživačima hrvatske filozofske baštine. Istraživanja ove vrste pridonose ispunjenju te važne zadaće za bolje shvaćanje, a kasnije i ispravno valoriziranje našeg filozofskog stvaralaštva.

U ovom radu izabranoj temi želimo pristupiti na sljedeći način. U prvom dijelu rada ukratko ćemo predstaviti povijesne okolnosti te sam nastanak teološkog časopisa *Nova revija*. Nadalje, u okviru prvog dijela rada nećemo moći izbjeći reći nekoliko riječi o idejnom začetniku te dugogodišnjem glavnom uredniku časopisa fra Petru Grabiću, upućujući zainteresiranog čitatelja i na druge izvore važne za ovu temu. Drugi dio rada donijet će popis svih filozofskih članaka, crtica iz filozofskog života te popis prikaza domaćih i inozemnih filozofskih knjiga, uz kratku analizu u trećem dijelu gdje ćemo vidjeti kako su naši filozofi pratili domaću i stranu filozofsku produkciju, na poseban način s europskog kontinenta, otkrivajući nam tako i izvore koji su utjecali na njihovo stvaralaštvo. Pogled na njihovo filozofsko stvaralaštvo, koje nadilazi sam časopis *Novu reviju*, pokazuje nam itekako snažan inozemni utjecaj europskih filozofa i filozofskih škola na oblikovanje njihove filozofske misli[2]. Četvrti dio donosi kratke životopise autora filozofskih radova objavljenih u ovom časopisu, čime zaokružujemo ovu važnu istraživačku temu.

---

[1] Popis svih filozofski članaka te kratak životopis svakog autora filozofskih radova u časopisu *Bogoslovska smotra* od 1910. do 1944. godine može se vidjeti u mom članku: Ivan Macut, Filozofske teme i filozofi u časopisu Bogoslovska smotra (Ephemerides Theologicae) u razdoblju od 1910. do 1944. godine, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 41 (2015.) 2 (82), 465-508.

[2] Ovdje upućujemo na moju knjigu: Ivan Macut, *Filozofija u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*, Školska knjiga, 2018. U završnoj je fazi i knjiga pod naslovom: *Filozofija u Hrvatskoj od Obnovljenog zagrebačkog sveučilišta 1874. godine do proglašenja Nezavisne Države Hrvatske 1941. godine*.

1. Nastanak časopisa Nova revija

Idejni začetnik časopisa *Nova revija* bio je, kako smo već istaknuli, Petar Grabić. Naime, kao profesor teologije u Makarskoj Grabić je i pisanom riječju nastojao obogatiti domaću teološku literaturu i zainteresirane čitatelje informirati o suvremenim teološkim gibanjima, na poseban način iz njegove uže specijalizacije, dogmatike - mariologije. Pišući i objavljujući teološke i filozofske članke, Grabić je uvidio da je na našim prostorima malo teoloških časopisa te da je ponekad potrebno i dulje vrijeme dok se ne otvori mjesto za objavu nekog znanstvenog članka. Na poseban način to je bilo problematično kada su pojedini teolozi htjeli progovoriti o suvremenim i aktualnim temama, a za to u teološkim časopisima u tom trenutku ne bi bilo mjesta; kasnije objavljivanje tih promišljanja i tekstova značilo je da više nisu aktualni. Sve to potaknulo je mladog profesora teologije Petra Grabića na misao da se osnuje još jedan časopis, kojim bi se dobilo više prostora za objavljivanje znanstvenih i drugih radova.

Svojim utjecajem i zalaganjem Grabić je postigao da su provincijali franjevačkih provincija na sastancima u razdoblju od 1910. do 1920. godine odlučili da se osnuje zajedničko kulturno glasilo. Na sastanku koji je održan u Sarajevu od 14. do 15. srpnja 1913. godine franjevački su provincijali osnovali odbor koji je imao raditi na centraliziranju prosvjetnoga i književnog rada hrvatskih franjevaca; za predsjednika odbora izabran je fra Antu Cikojevića. Prvi svjetski rat i ostale neprilike odgodili su izvršenje te odluke[3].

Nakon što je rat završio ponovno se pojavila misao o osnivanju zajedničkog časopisa, a odlučujuću je ulogu pritom odigrao upravo Grabić. Kao iznimno zauzet profesor na Teologiji u Makarskoj Grabić je stupio u kontakt s tadašnjim provincijalima i profesorima drugih franjevačkih provincija te ponovno pokrenuo zamrlu inicijativu, koja se upravo Grabićevim zauzimanjem konačno i ostvarila. Na sastanku provincijala koji je održan od 18. do 21. prosinca 1921. godine[4] odlučeno je da se pokrene zajednički časopis pod nazivom

[3] *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, Milan Glibota (priredio), Matica hrvatska, Ogranak Imotski, 2008., 23.

[4] „Fra Ante je 19. prosinca 1921. kao provincijal sazvao u Splitu sastanak svih provincijala zbog osnivanja zajedničkog franjevačkog glasila. Na tom sastanku odlučeno je da se pokrene časopis 'Nova revija', a prvi broj je izašao u ožujku 1922. Izlazila je kao tromjesečni časopis posvećen vjeri i nauci, a prvi urednik je bio fra Petar Grabić". *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, 23.

Nova revija.[5] Glavnim urednikom imenovan je fra Petar Grabić[6], koji je tu dužnost obavljao u razdoblju od 1922. do 1931. godine.

U uvodniku prvoga broja časopisa *Nova revija* iz 1922. godine glavni urednik Petar Grabić o razlozima pokretanja revije piše: „Oni [franjevački provincijali šest provincija u tadašnjoj Jugoslaviji, op. a.] ga htješe pokrenuti s dva razloga: prvo, da bi oko ovoga religiozno-kulturnog ognjišta okupili voljne i sposobne franjevce u Jugoslaviji, koji inače rasijani bez uzajamne su povezanosti i bez mogućnosti, da u ovim oskudnim vremenima radi nestašice sredstava objelodanjuju svoje literarne radove; a osim toga, oni svjesni važnosti akcionog programa svog sv. oca Franje: *Non sibi soli vivere sed et aliis proficere*, žele, da naša revija služi općim interesima vjere i nauke. Provincijali se nadaju, da će se nastojanjem uredništva oko *Nove revije* okupljati naša narodna kršćanska inteligencija, spremna da perom radi za prosvjetno, moralno i religiozno osvještenje našega naroda. Uredništvo će sa svoje strane nastojati da u zacrtanom pravcu *Novu reviju* vodi k pobjedi prave vjere i zdrave nauke"[7]. Časopis *Nova revija* od samog je početka svojeg izlaženja bio zapažen, i to ne samo u domaćim teološkim krugovima nego i u inozemnim. O raširenosti i važnosti časopisa saznajemo i iz same *Nove revije*, gdje pronalazimo podatke o redovitoj razmjeni časopisa s drugim stranim časopisima[8].

Sadržaj časopisa i međunarodna razmjena za cijelo vrijeme izlaženja svjedoče o kvaliteti časopisa i ugledu koji je uživao u teološkim krugovima. U njemu tako pronalazimo izvorne teološke i filozofske radove-članke, recenzije aktualnih teoloških i filozofskih knjiga, ali i članke iz drugih područja, kao što su povijest i bliske znanosti. Uz to, na više su se jezika obrađivala relevantna kulturna i vjerska

---

5 O ovom časopisu mogu se pogledati i sljedeći tekstovi: Stjepan Čovo, Nova revija - vjeri i nauci, *Kačić* 18 (1986.), 215-236; Dubravka Dujmović - Dujo Jukić, *Listovi i časopisi u Provinciji, Gospodin vam dao mir*, Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja, Monografija, Split, 2017., 451-453.

6 Usp. Božo Vuco, O. P. Grabić i »Nova revija«, Mp. o. dr. fra Petar Grabić, In memoriam 1882-1963, Krsto Kržanić (ur.), Split, 1964., 50-51. Prema dopisu od 24. veljače 1922, br. 259, provincijal fra Ante Cikojević dao je glavnom uredniku dopuštenje ovim riječima: „Prema kanonu 1385, paragraf 3. Kodeksa dozvoljavam da možete uređivati i izdavati tromjesečni časopis 'Nova revija'. Želim da Vas Gospodin pomaže u Vašem radu koga poduzimljete na slavu njegovu. Dajem Vam sveti serafski blagoslov". Navod preuzet iz: *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, 24.

7 Uredništvo, Naša Riječ, *Nova revija* 1 (1922.) 1, 1.

8 Usp. Zamjena „Nove revije" sa stranim časopisima, *Nova revija* 3 (1924.), 2, 203-204. Vidi još i: Zamjena „Nove revije" sa stranim časopisima, *Nova revija* 3 (1924.) br. 3, 306-307; Zamjena „Nove revije" sa stranim časopisima, *Nova revija* 3 (1924.) 4, 400.

pitanja[9], te Milan Glibota o ugledu i proširenosti časopisa *Nova revija* piše: „Već u prvoj godini izlaženja časopis *Nova revija* je postao jako poznat kod nas, a s drugim godištem ovaj časopis prelazi naše granice ulazi u široki krug ondašnje svjetske javnosti. Čitala se u Francuskoj, Njemačkoj, Belgiji, Austriji, Švicarskoj, Čehoslovačkoj i Turskoj. Njezini suradnici bila su prvoklasna pera, koja su služila katoličkoj istini, branili nauk svete vjere. *Nova revija* je pratila čitav kulturni život, a sve njegove pojave promatrala je kroz pod vidom katoličkih načela, moralnih istina i nacionalnih ideala, pa je postala kulturna potreba za naš katolički intelektualni svijet, kao svjetlo i pomoć u vrtlogu novih strujanja i pokreta"[10].

Uvažavajući sve dosad spomenuto, jasno je kako je časopis *Nova revija* u razdoblju svojega neprekidnog izlaženja bio važno mjesto objavljivanja stručnih tekstova različita sadržaja. Naravno da su i filozofi, posebice oni crkveni, u njemu objavljivali svoje filozofske radove. U idućem poglavlju popisat ćemo sve radove te nakon toga prijeći na njihovu kratku sustavnu raščlambu i analizu.

2. Bibliografija filozofskih članaka u časopisu Nova revija (1922. - 1941.)

a) Filozofski članci:

Bernardo Brixy, *Prepostavke u entropološkom dokazu egzistencije Božje*, (1922.), br. 3, str. 207-219.

Bernardo Brixy, *Prepostavke u entropološkom dokazu egzistencije Božje*, (1922.), br. 4, str. 303-313.

Stjepan Zimmermann, *Priroda i duh (Filozofski aperçu.)*, (1923.), br. 2, str. 125-130.

Stjepan Zimmermann, *Pogled na franjevačku filozofiju*, (1926.), br. 3-4, str. 229-244.

Dr. X, *Papina poslanica o jedinstvu vjere u svjetlu razuma i objave*, (1928.), br. 2, str. 113-123.

Petar Grabić, *Poraz materijalističkog nazora o duši*, (1928.), br. 4, str. 358-371.

Krsto Kržanić, *Glavne ideje Augustinove filozofije*, (1930.), br. 6, str. 377-406.

Vilim Keilbach, *O Platonovoj metafizici*, (1930.), br. 6, str. 422-438.

---

9 Usp. Dušan Moro, Studij teologije u Provinciji, *Gospodin vam dao mir*, 489.

10 *Fra Ante Cikojević, Izabrani spisi*, 24.

Vilim Keilbach, *Boljševička „pjatiljetka" u svijetlu gospodarstva i naravnog prava*, (1932.), br. 3, str. 217-230.

Teofil Harapin, *Kriza civilizacije*, (1933.), br. 3, str. 173-185.

Krsto Kržanić, *Spinozina filozofija-plod patničkog života*, (1933.), br. 5-6, str. 357-374.

Krsto Kržanić, *Religiozno - moralni problem u Spinozinoj filozofiji*, (1934.), br. 1, str. 32-45.

Krsto Kržanić, *Problem spoznaje u Spinozinoj filozofiji*, (1934.), br. 2, str. 101-118.

Krsto Kržanić, *Spinozina „Ethica" - metafizika panteizma*, (1934.), br. 3-4, str. 252-277.

Krsto Kržanić, *Socijalno-politička filozofija B. Spinoze*, (1934.), br. 5, str. 345-366.

Petar Grabić, *Marksistički pogledi na kršćansku kozmogoniju*, (1937.), br. 3-4, str. 169-176.

Petar Grabić, *Slom materijalističke antropologije*, (1937.), br. 5, str. 297-319.

Bonaventura Radonić, *Nauka Skotova o indiferentnim* činima, (1938.), br. 1-2, str. 26-48.

Bonaventura Radonić, *Nauka Skotova o indiferentnim* činima, (1938.), br. 3, str. 176-192.

Bone Radonić, *Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu*, (1939.), br. 1, str. 1-22.

Bone Radonić, *Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu*, (1939.), br. 2, str. 133-143.

Bone Radonić, *Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu*, (1939.), br. 3, str. 207-222.

b) Rasprave u povodu izlaska pojedinog filozofskog djela ili prijevoda:

Stjepan Zimmermann - Karlo Eterović, *Spoznajna etika. Povodom jednog djela*, (1922.), br. 4, str. 314-323.

Dr. O. Juraj Božitković, *Kritika Nove studije g. Tacconija o filozofu Petriću*, (1929.), br. 2, str. 201-205.

Karlo Balić, *Još o „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića*, (1940.), br. 2, str. 126-153.

Karlo Balić, *Još o „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića*, (1940.), br. 3-4, str. 224-268.

Karlo Balić, *Još o „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića*, (1940.), br. 5 i 6, str. 400-424.

c) Recenzije ili prikazi knjiga:

Dr. [Karlo] E[terović], *Dr. S. Zimmermenn, Uvod u filozofiju, izdala Narodna Prosvjeta u Zagrebu, 1922.*, (1922.), br. 3, str. 281-282.

Dr. [Karlo] E[terović], *Dr. S. Zimmermann, sveuč. prof.: Temelji psihologije. Opća nauka o svijesnom životu ljudske duše, Izd. hrv. bogosl. akademije, Zagreb, 1923.*, (1924.), br. 1, str. 82-84.

Dr. B., *Uščenik A., Uvod v filozefijo sv. II., 1. sešitek, Ljubljana, 1923.*; *2. sešitek, Ljubljana, 1924.*, (1925.), br. 1, str. 93-94.

Dr. fra J[uraj] Božitković, *Bescovich P. R. J., Theoria philosophiae naturalis, Latin-English edition, Chicago London 1922.*, (1925.), br. 1, str. 96.

Dr. F[ra] K[arlo] E[terović], *J. D. Stojanović, Filozofija Anria Bergsona, Beograd, 1925.*, (1925.), br. 2, str. 212-213.

Cathrein V. S. J. Philosophia Moralis, Freiburg, 1925., (1926.), br. 1, str. 81-82.

W. N., *Spesz A., Summarium Phiosophiae Christianae, Marietti, Torino*, (1928.), br. 4, str. 425.

Dr. fra Krsto Kržanić - Sinj, *Amato Masnoco, Il neo-tomismo in Italia*, (1929.), br. 1, str. 85-87.

Dr. W. N., *Frick Carolus S. J., Ontologia sive metaphysica generali sin usum scholarum, Herder, Freiburg, 1929.*, (1929.), br. 2, str. 209.

K[arlo] E[terović], *Dr. Francuscus* Šanc, *S. J., Sententia Aristotelis de compositione corporum e materia et forma, Izdanje Bogosl. Akademije, Zagreb, 1928.*, (1930.), br. 2, str. 145-146.

[Ante] Cikojević, *Miloš Đurić, Problemi filozofije kulture, Beograd, 1929.*, (1930.), br. 3, str 236-237.

K[arlo] B[alić], *Avincennae, Metaphysices Compendium, Roma, 1926.*, (1932.), br. 2, str. 183.

Dr. Vilim Keilbach, *Bošković Dr. Hijacint, O. P., Problem spoznaje, Zagreb, 1931.*, (1932.), br. 3, str. 266-268.

Dr. B[ože] Vucić, *Jolivet Re'gis, La Philosophie chrétienne et la pansée contemporaine, Paris, 1932.*, (1933.), br. 1-2, str. 122-123.

Dr. Bože Vucić, *Le Rohellec Joseph, Problemes philosophiques: La connaissance humaine, Les fondements de la morale, Paris, 1933.*, (1933.), br. 3, str. 222.

Dr. W. N., *Mariani B., Philosophie Christiane Institutiones, Marietti, Torino, 1932-3*, (1934.), br. 1, str. 79.

Dr. fr. Krsto Kržanić, *Filozofska izdanja milanske katoličke universe: Spinoza, Nel III centenario della sua nascita, Milano, „Vita e pen-*

siero", *1934.*; *Francesco Olgiati, Cartesio, Milano, „Vita e pensiero*", *1934.*; *Umberto Padovani, Arturo Scopenhauer, L'ambiente, la vita, le opere, Milano, „Vita e pensiero*", *1934.*; *Amato Masnovo, Da Guglielmo D'Auvergne a San Tommaso d'Aquino, Vol. II, Milano, „Vita e pensiero*", *1934.*, (1943.), br. 2, str 183-186.

Hans Driesch, Philosophische Gegenwartsfragen, Verlag Emmanuel Reinike, Leipzig, 1933., (1943.), br. 2, str. 189.

Iva Nv. Kologriwof, Die Metaphysik des Bolschewismus, Salzburg, 1934., (1934.), br. 6, str. 464.

Bartolomei Tommaso, Saggio di filosofia botanica, Vol. I., Scuola Tipografica, Gavignano (Roma), 1934., (1935.), br. 1, str. 75.

Dr. B[ožo] V[uco], *Carbone, Circulus philosophicus, Vol. I. Logica, Marietti, Torino*, (1935.), br. 2, str. 157.

Maritian J., La philosophie de la nature, Téqui, Paris, 1935., (1935.), br. 6, str. 428.

[Božo Vuco], *Varbone Caesar, Circulus philosophicus seu Obiectionum cumulata collectio juxta methodum scolasticum: Ontologia, Marietti, Torino, 1935.*, (1935.), br. 6, str. 429-430.

Dr. fr. Juraj Božitković, *S. Thomae Aquinatis, In metaphysicam Aristotelis commentaria, Marietti, Taurini, 1935.*; *Gračanin G., La personalité morale d' après Kant, Mignard, Paris*, (1936.), br. 2, str. 142-144.

De Raeymaeker, Metaphysica generalis, T. 1. Docrtinae expositio (1935); T. 2. Notae historicae (1935), Lovanii, (1937.), br. 1, str. 71-72.

Meyer Hans, Das Wessen der Philosophie und die philosophischen Probleme, Verlag Peter Hanstein in Bonn, 1936., (1937.), br. 3-4, str. 276-277.

Pirotta A. M., Summa philosophiae aristotelico-thomisticae, Vol. I Philosphia Rationalis, Marietti, Torino, 1931.; *vol II. Philosophia Naturalis Generali set Specialis, marietti, Torino, 1936.*, (1937.), br. 3-4, str. 284-285.

Dr. B[ožo] V[uco], *Keilbach dr. Vilim, Problem intuicije u modernoj filozofiji i psihologiji religije, Zagreb, 1937.*, (1937.), br. 5, str. 378.

B[ožo] V[uco], *Tarouca Dr. Silva, Totale Philosophie und Wirklichkeit, Herder, Freiburg, 1937.*, (1937.), br. 5, str. 386.

Cavaclagno F. S. J., Philosophia scholastica secundom rationem, doctrinam et principia s. Thomae Aquinatis ad usum seminariorum, Neapoli, (1937.), br. 6, str. 463.

Hessen Johannes Dr., Wertphilosophie, Ferd. Schönig, Paderborn, 1937., (1937.), br. 6, str. 463-464.

M. De Corte, La Philosophie de Gabriel Marcel, P. Téqui, Paris, 1937., (1938.), br. 4, str. 318.

Makanec Dr. Julije, Marksistička filozofija prirode, Zagreb, 1938., (1938.), br. 5, str. 402.

Dr. B[ožo] V[uco], *Zimmermann dr. Stjepan, Religija i život, Zagreb, 1938.*, (1938.), br. 5, str. 402-403.

Calcagno Fr. Xav., Philosophia scholastica secundum „rationem doctrinam et principia" S. Thomae Aquinatis ad usus seminariorum, Napoli, 1938., (1939.), br. 2, str. 169.

[Božo Vuco], *Carbone, sac. Caesar, Circulus philosophicus, vol. IV: Psychologia, P. Marietti, Torino; vol. V. Theodicea, Marietti, Torino, 1938.*, (1940.), br. 1, str. 87-88.

[Božo Vuco], *Joannis a Sancto Thoma O. P., Cursus Philosophicus Thomisticus, Tomus primus: Ars logica, seu De forma et materia ratiocinandi, Marietti, Roma-Torino, 1930*; *Tomus secundus: Naturalis philosophiae I. pars: De Ente mobili in communi, III. Pars: De Ente mobili corruptinili, Marietti, Torino, 1933.*; *Tomus tertius: Naturalis philosophiae IV pars: De Ente mobili animato, Marietti, Torino, 1937.*, (1940.), br. 3-4, str. 342.

Dr. [Božo] V[uco], *Carbone C., Circulus philosophicus, seu Objectionum eumulata collectio, Ethica, Torino, 1939.*, (1941.), br. 2-6, str. 85.

d) O pojedinim filozofima:

Promocija dr. Teofila Harapina, franjevca zagrebačke provincije sv. Ćirila i Metoda, (1922.), br. 3, str. 286.

Dr. T., *Filozof Dr. Fr. Marković i vjera u Boga*, (1923.), br. 4, str. 373.

K dvjestogodišnjici rođenja njemačkog filozofa Emanuela Kanta, (1924.), br. 2, str. 175-177.

Dr. Fra Juraj Božitković, *Je li filozof Petrić bio neo-tomist?*, (1928.), br. 1, str. 82-84.

Dr. fr. Krsto Kržanić - Sinj, *Filozof Gentile o kulturi i državi*, (1930.), br. 2, str. 141-144.

O. [Božo Vuco], *Thalheimer o filozofiji, prirodnoj nauci i religiji*, (1935.), br. 3-4, str. 238-239.

[Božo] V[uco], *Današnji fizičari i metafizika*, (1935.), br. 3-4, str. 241-242.

B[ožo] V[uco], *Henry Bergson, jedan od najvećih francuskih današnjih filozofa, postao katolik*, (1937.), br. 3-4, str. 244-246.

[Božo Vuco], *Fizičar Jeans i metafizika*, (1938.), br. 5, str. 581-582.

R. [Božo Vuco], *Povijest, filozofija, sociologija i umjetnost Luke Perkovića*, (1940.), br. 2, str. 155-157.

e) Crtice iz filozofije:

[Karlo] Eterović, *Zar katolici sprječeni u slobodnom istraživanju filozofije*?, (1922.), br. 4, str. 353-355.

[Karlo] Eterović, *Otmimo Crkvi skol. filozofiju*, (1922.), br. 4, str. 355-356.

Revue des sciences philosophiques et théologiques, Paris, (1923.), br 2., str. 207-208.

ta., *Prirodne nauke i filozofija*, (1923.), br. 4, str. 381-382.

Tomistički kongres u Rimu, (1925.), br. 2, str. 214-215.

O. P[etar] G[rabić], *Sukob vjere i razuma*, (1930.), br. 2, str. 129-130.

Dr. fra Krsto Kržanić - Sinj, *Augustinsko-tomistička sedmica*, (1931.), br, 3-4, str. 270-273.

Kurs kršćanske filozofije u Pragu, (1933.), br. 3, str. 228.

Dr. B[ožo] V[uco], *Je li filozofija produkt subjektivnog saznanja*, (1934.), br. 6, str. 450-451.

[Božo] V[uco], *Biologija u službi filozofije*, (1938.), br. 5, str. 580-581.

D. [Božo Vuco], „*Večna jeres filozofije*", (1940.), br. 2, str. 154-155.

Ž. [Božo Vuco], *Svjetovni nazor i filozofija*, (1940.), br. 2, str. 161-162.

3. Kratka analiza objavljenih filozofskih tekstova

a) Filozofski članci - razmišljanja: Pogledamo li cjelokupnu filozofsku produkciju u obliku filozofskih članaka-promišljanja koji su objavljeni na stranicama časopisa *Nova revija*, onda možemo istaknuti kako je ukupno objavljeno 18 filozofskih članaka, od kojih su neki objavljeni u više nastavaka, a napisalo ih je 8 različitih domaćih autora; jedan od njih potpisan je pseudonimom, za koji nismo mogli odgonetnuti o kome se radi. U popisu autora zapažamo naša velika i važna filozofska imena, poput Stjepana Zimmermanna (2 članka), Vilima Keilbacha (2 članka) te Teofila Harapina (1 članak). Uz njih autori su i Bernardo Brixy (1 članak), Petar Grabić (3 članka), Krsto Kržanić (6 članaka) te Bonaventura Radonić (2 članka).

Kada je riječ o opsegu filozofskih radova, možemo reći kako se redovito radi o kraćim filozofskim člancima-studijama, koji se, međutim, unatoč kratkoći, ipak ne smiju preskočiti u budućem proučavanju hrvatske filozofije u razdoblju od 1922. do 1941. godine. U svojim radovima naši su filozofi promišljali o različitim temama, koje možemo grupirati na sljedeći način. Od 18 filozofskih radova čak ih je pet posvećeno Spinozi, te analiziraju različite aspekte njegove filozofije: religiozno-moralni problemi, problem spoznaje, etika,

socijalno-politička filozofija[11], a svima im je autor Krsto Kržanić. Isti je autor 1943. godine izdao i knjigu posvećenu Spinozinu životu i filozofiji pod naslovom *Baruh Benedikt Spinoza: Život i filosofija*, Šibenik, 1934. Druga veća skupina tekstova je ona u kojoj se autori bave pobijanjem materijalizma, marksizma i boljševizma. U ovoj skupini nailazimo na četiri članka[12] dvojice autora: Grabić je autor triju radovaa, a jedan rad napisao je Keilbach. Zajedničko im je odlučno odbacivanje po njima pogrešnih materijalističkog nazora na svijet, bilo marksizma bilo boljševizma, te naglašavanje ispravnosti kršćanskog pogleda i učenja o prirodi i čovjeku i njegovoj duši. Nadalje, tri članka bave se odnosom razuma i vjere te dokazivanjem Božje egzistencije u svjetlu prirodnih znanosti. Ovdje je potrebno istaknuti jedan od rijetkih filozofskih radova Bernarda Brixiya, ako ne i jedini[13].

Od ostalih filozofskih članaka potrebno je istaknuti i radove o Škotovoj filozofiji Bonaveture Radonića[14] te po jedan rad iz područja franjevačke filozofije u njezinoj cjelini[15], zatim o Augustinovoj[16] i Platonovoj filozofiji[17] te jedno filozofsko promišljanje o krizi civilizacije[18] u kojem se ocrtava aktualnost filozofskog promišljanja u odnosu na vrijeme i okolnosti u kojima se tada živjelo.

---

11 Krsto Kržanić, Spinozina filozofija - plod patničkog života, *Nova revija* (1933.) 5-6, 357-374; Krsto Kržanić, Religiozno-moralni problem u Spinozinoj filozofiji, *Nova revija* (1934.) 1, 32-45; Krsto Kržanić, Problem spoznaje u Spinozinoj filozofiji, *Nova revija* (1934.) 2, 101-118; Krsto Kržanić, Spinozina „Ethica" - metafizika panteizma, *Nova revija* (1934.) 3-4, 252-277; Krsto Kržanić, Socijalno-politička filozofija B. Spinoze, *Nova revija* (1934.) 5, 345-366.

12 Petar Grabić, Poraz materijalističkog nazora o duši, *Nova revija* (1928.) 4, 358-371; Vilim Keilbach, Boljševička „pjatiljetka" u svjetlu gospodarstva i naravnog prava, *Nova revija* (1932.) 3, 217-230; Petar Grabić, Marksistički pogledi na kršćansku kozmogoniju, *Nova revija* (1937.) 3-4, 169-176; Petar Grabić, Slom materijalističke antropologije, *Nova revija* (1937.) 5, 297-319.

13 Bernardo Brixy, Pretpostavke u entropološkom dokazu egzistencije Božje, *Nova revija* (1922.) 3, 207-219; Bernardo Brixy, Pretpostavke u entropološkom dokazu egzistencije Božje, *Nova revija* (1922.) 4, 303-313.

14 Bonaventura Radonić, Nauka Skotova o indiferentnim činima, *Nova revija* (1938.) 1-2, 26-48; Bonaventura Radonić, Nauka Skotova o indiferentnim činima, *Nova revija* (1938.) 3, 176-192; Bone Radonić, Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu, *Nova revija* (1939.) 1, 1-22; Bone Radonić, Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu, *Nova revija* (1939.) 2, 133-143; Bone Radonić, Pojam zakona u Duns Skotovom sustavu, *Nova revija* (1939.) 3, 207-222.

15 Stjepan Zimmermann, Pogled na franjevačku filozofiju, *Nova revija* (1926.) 3-4, 229-244. Ovo je jedan od iznimno rijetkih filozofskih tekstova ove vrste koji možemo pronaći u cjelokupnom Zimmermannovom filozofskom opusu te je samim time i važniji.

16 Krsto Kržanić, Glavne ideje Augustinove filozofije, *Nova revija* (1930.) 6, 377-406.

17 Vilim Keilbach, O Platonovoj metafizici, *Nova revija* (1930.) 6, 422-438.

18 Teofil Harapin, Kriza civilizacije, *Nova revija* (1933.) 3, 173-185.

b) Rasprave u povodu izlaska pojedinog filozofskog djela ili prijevoda: U *Novoj reviji* pojavile su se tri, tj. četiri rasprave u povodu objavljivanja pojedinog filozofskog djela ili prijevoda. Naime, rad pod naslovom *Spoznajna etika. Povodom jednog djela* u biti je zajednički naslov uredništva časopisa za dva različita prikaza iste knjige koju je napisao Aleš Uščenik pod naslovom *Uvod u filozofiju*; analize su napisali Stjepan Zimmermann i Karlo Eterović. U oba prikaza Uščenikove knjige pronalazimo detaljan i iznimno studiozan pristup knjizi, pri čemu se ističu ponajviše njezine pozitivne strane, ali autori se ne libe spomenuti i pokoju manju kritiku, koje međutim, po njihovu mišljenju, ne umanjuju važnost ovog filozofskog djela.

Druga kratka rasprava jest ona Jurja Božitkovića, o Tacconijevoj knjizi *Un filosofo neo-scolastico in Dalmazia*, koja se bavi našim znamenitim filozofom Petrićem. Budući da je i sam Božitković autor studije o Petriću, stručno analizira ovo Tacconijevo djelo te iznosi određene prigovore, uz zadršku kako „toga vrlo odličnog gospodina profesora i doktora ja poštujem i priznajem njegovu visoku filozofsku naobrazbu", te zaključuje: „Ako sam ovu kritiku napisao, koja u mnogo čemu nije u prilog g. Tacconi-ju, to sam jedino učinio iz dubokog uvjerenja, što mislim, da sam istinito i pravedno sudio, te da je istina na mojoj strani"[19].

Treća rasprava u povodu izlaska nekog djela jest rad pod naslovom *Još o „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića*, u kojem se Karlo Balić obračunava i vodi polemiku s filozofom Hijacintom Boškovićem. U hrvatskoj filozofskoj historiografiji ta je polemika dobro poznata pa ćemo je samo ukratko prikazati. Bit Balićeva prigovora i odgovora Boškoviću jest odlučno odbacivanje Boškovićeve tvrdnje kako je Katolička Crkva „poistovjetila istinu sa jednim sistemom te svima službeno naložila integralni tomizam, i to tako da 'mora osuditi', da 'mora zabaciti' sve, što se protivi nauci sv. Tome"[20]. Te Boškovićeve tvrdnje pronalazimo u predgovoru koji je Bošković napisao hrvatskom prijevodu Maritainove knjige pod naslovom *Anđeoski Naučitelj*, objavljene u Zagrebu 1936. godine. Balić je prigovorio ne samo zbog predgovora koji po njemu ne odgovara duhu Maritainove knjige, nego i zbog toga što je sam Bošković izbacio neke važne dijelove bez ikakva objašnjenja te ona u hrvatskom prijevodu ne odgovara svom originalu. Balić je za vrijeme cijele polemike zastupao sljedeći stav: „Katolička Crkva nije osudila, niti će osuditi, niti mora osuditi sve

[19] Juraj Božitković, Kritika Nove studije g. Tacconija o filozofu Petriću, *Nova revija*, (1929.) 2, 205.

[20] Karlo Balić, Još u „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića, *Nova revija*, (1940.) 2, 126-127.

ono, što se protivi nauci sv. Tome"[21]. Problematika ove rasprave nije toliko u njezinu sadržaju koliko u tome što se u pojedinim trenutcima odvijala na osobnoj razini, dodajući sadržaju rasprave i određene uvrede i omalovažavanja[22], što se događalo s obje strane i što naravno nije pridonijelo znanstvenosti same rasprave, nego ju je u pojedinim trenutcima činilo teškom za praćenje i kasnije analiziranje[23].

c) Recenzije ili prikazi knjiga: Uzimajući u obzir broj bibliografskih jedinica, recenzije ili prikazi knjiga obuhvaćaju najviše tekstova. Prikazivane su filozofske knjige domaćih i stranih autora. Od naših pisaca prikazane su knjige Zimmermanna[24], Šanca[25], Boškovića[26], Keilbacha[27] te Makanca[28]. Prikazani su i neki srpski autori, poput Stojanovića[29] i Đurića[30]. Osim ovih djela prikazana su mnogobrojna djela tiskana na latinskom jeziku te talijanska, francuska i njemačka filozofska djela suvremenih i aktualnih filozofskih pisaca. Iz cjelokupnog popisa prikazanih djela očito je kako su naši autori pratili ne samo domaću nego i europsku filozofsku produkciju te na taj način stjecali nova znanja koja su onda preko svojih filozofskih

---

21 K. Balić, Još u „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića, str. 129.

22 „Je li imao pravo O. Bošković da se buni i da me naziva najgorim imenima zato što sam zajedno sa prof. Zimmermannom upozorio hrvatsku javnost, da se ne treba čuditi što skolastiku napadaju oni koji je poznaju preko takovih apostola, kakav je nažalost kod nas 'dominikanac g. H. Bošković'?" Karlo Balić, Još o „Naučnoj" metodi O. H. Boškovića, *Nova revija*, (1940.), 5 i 6, 424.

23 Boškovićevi polemički tekstovi u kojima raspravlja s Balićem su sljedeći: Hijacint Bošković, Sv. Stolica o sv. Tomi, *Bogoslovska smotra* 28 (1940.) 1, 17-56. Iste godine Bošković je objavio i knjigu u kojoj polemizira s Balićem pod naslovom: Sv. Toma Akvinski i Duns Skot, Zagreb, 1940.

24 Karlo Eterović, Dr. S. Zimmermenn, Uvod u filozofiju, izdala Narodna Prosvjeta u Zagrebu, 1922., *Nova revija* (1922.) 3, 281-282; Karlo Eterović, Dr. S. Zimmermann, sveuč. prof.: Temelji psihologije. Opća nauka o svijesnom životu ljudske duše, Izd. hrv. bogosl. akademije, Zagreb, 1923., *Nova revija* (1924.) 1, 82-84; Božo Vuco, Zimmermann dr. Stjepan, Religija i život, Zagreb, 1938., *Nova revija* (1938.) 5, 402-403.

25 Karlo Eterović, Dr. Franciscus Šanc, S. J., Sententia Aristotelis de compositione corporum e materia et forma, Izdanje Bogosl. Akademije, Zagreb, 1928., *Nova revija* (1930.) 2, 145-146.

26 Vilim Keilbach, Bošković Dr. Hijacint, O. P., Problem spoznaje, Zagreb, 1931., *Nova revija* (1932.) 3, 266-268.

27 Božo Vuco, Keilbach dr. Vilim, Problem intuicije u modernoj filozofiji i psihologiji religije, Zagreb, 1937., *Nova revija* (1937.) 5, 378.

28 Makanec Dr. Julije, Marksistička filozofija prirode, Zagreb, 1938., *Nova revija* (1938.) 5, 402.

29 Karlo Eterović, J. D. Stojanović, Filozofija Anria Bergsona, Beograd, 1925., *Nova revija* (1925.) 2, 212-213.

30 Ante Cikojević, Miloš Đurić, Problemi filozofije kulture, Beograd, 1929., *Nova revija* (1930.) 3, 236-237.

članaka i knjiga prenosili i na svoje studente te ostale zainteresirane intelektualce svojega i kasnijeg vremena.

d) O pojedinim filozofima: *Nova revija* sadrži i određeni broj vrlo kratkih tekstova koji ne prelaze tri stranice, a u kojima su različiti autori progovorili nekoliko riječi o domaćim i stranim filozofima te pokojem problemu kojim su se filozofi bavili. S obzirom na njihov sadržaj, tekstove ove vrste možemo podijeliti u tri skupine. U prvu skupinu spadaju prilozi koji govore o našim domaćim filozofima, a to su: *Promocija dr. Teofila Harapina, franjevca zagrebačke provincije sv. Ćirila i Metoda*;[31] *Filozof Dr. Fr. Marković i vjera u Boga*,[32] *Je li filozof Petrić bio neo-tomist?*[33] te *Povijest, filozofija, sociologija i umjetnost Luke Perkovića.*[34] Drugu skupinu tekstova čine oni koji govore o stranim filozofima te o njihovim filozofskim promišljanjima. Ovdje možemo smjestiti tekstove poput: *K dvjestogodišnjici rođenja njemačkog filozofa Emanuela Kanta*;[35] *Henry Bergson, jedan od najvećih francuskih današnjih filozofa, postao katolik*;[36] *Filozof Gentile o kulturi i državi*;[37] *Thalheimer o filozofiji, prirodnoj nauci i religiji.*[38] Naposljetku, treću skupinu čine tekstovi u kojima se govori o odnosu fizike i metafizike te u nju spadaju tekstovi Bože Vuce pod naslovom: *Današnji fizičari i metafizika*[39] i *Fizičar Jeans i metafizika.*[40] Očito je da su, uzimajući u obzir tematiku kojom se bave, nabrojani tekstovi ponekad između sebe i vrlo različiti te su time časopis *Novu reviju* učinili bogatijim po sadržaju te zanimljivijim čitateljima. Naši domaći autori pratili su domaća i svjetska filozofska imena te o njima i njihovim promišljanjima napisali nekoliko riječi i svojih osobnih zapažanja.

e) Crtice iz filozofije: *Nova revija* bila je otvorena i za one priloge u kojima su autori pratili društvena zbivanja te ih svatko sa svoga

---

31 Promocija dr. Teofila Harapina, franjevca zagrebačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Nova revija* (1922.) 3, 286.

32 Dr. T., Filozof Dr. Fr. Marković i vjera u Boga, *Nova revija* (1923.) 4, 373.

33 Juraj Božitković, Je li filozof Petrić bio neo-tomist?, *Nova revija* (1928.) 1, 82-84.

34 R. [Božo Vuco], *Povijest, filozofija, sociologija i umjetnost Luke Perkovića*, *Nova revija* (1940.) 2, 155-157.

35 K dvjestogodišnjici rođenja njemačkog filozofa Emanuela Kanta, *Nova revija* (1924.) 2, 175-177.

36 Božo Vuco, Henry Bergson, jedan od najvećih francuskih današnjih filozofa, postao katolik, *Nova revija* (1937.) 3-4, 244-246.

37 Krsto Kržanić, Filozof Gentile o kulturi i državi, *Nova revija* (1930.) 2, 141-144.

38 Božo Vuco, Thalheimer o filozofiji, prirodnoj nauci i religiji, *Nova revija* (1935.) 3-4, 238-239.

39 Božo Vuco, Današnji fizičari i metafizika, *Nova revija* (1935.) 3-4, 241-242.

40 Božo Vuco, Fizičar Jeans i metafizika, *Nova revija* (1938.) 5, 581-582.

područja i komentirao. Doista, časopis je prepun različitih vrijednih priloga te vrste, koji nam danas daju bolji uvid u ono što se događalo kod nas i u svijetu. Osim komentara na različite domaće i svjetske događaje, uredništvo je donosilo ponekad i podatke o broju stanovnika na Zemlji te izvješća iz različitih zemalja svijeta, i sl., dajući na taj način našim čitateljima uvid u stanje na svjetskoj razini o raznim pitanjima i problemima. I na području filozofije suradnici *Nove revije* napisali su nekoliko priloga ove vrste, od kojih je vrijedno istaknuti sljedeće: *Tomistički kongres u Rimu*;[41] *Augustinsko-tomistička sedmica*;[42] *Kurs kršćanske filozofije u Pragu*;[43] *Revue des sciences philosophiques et théologiques*;[44] *Otmimo Crkvi skol. Filozofiju*;[45] *Zar katolici spriječeni u slobodnom istraživanju filozofije?*[46] te *Prirodne nauke i filozofija.*[47] Osim o filozofiji, u *Novoj reviji* naravno pronalazimo i izvješća o važnim domaćim i stranim crkvenim događanjima, ali oni ne ulaze u okvir ovog članka pa ih nećemo posebno navoditi.

4. Autori koji su objavljivali filozofske članke u časopisu Nova revija

Uzimajući u obzir sve vrste filozofskih radova koje pronalazimo u časopisu *Nova revija*, možemo ustvrditi kako su sljedeći autori, popisani abecednim redom po prezimenu, objavili po jedan ili pak više radova filozofske tematike: Balić, Karlo; Božitković, Juraj; Brixy, Bernardo; Cikojević, Ante; Eterović, Karlo; Grabić, Petar; Harapin, Teofil; Keilbach, Vilim; Kržanić, Krsto; Radonić, Bonaventura; Vuco Božo (Vucić, Bože); Zimmermann, Stjepan. Autore koji se nisu bavili filozofskim radom, a samim time nisu ni značajni za hrvatsku filozofsku baštinu, a u *Novoj reviji* su objavili u biti samo po jedan kratki prikaz nekog filozofskog djela, u ovom članku nećemo prikazivati. U tu skupinu spadaju: Ante Cikojević i Karlo Eterović.

---

41 Tomistički kongres u Rimu, *Nova revija* (1925.) 2, 214-215.

42 Krsto Kržanić, Augustinsko-tomistička sedmica, *Nova revija* (1931.) 3-4, 270-273.

43 Kurs kršćanske filozofije u Pragu, *Nova revija* (1933.) 3, 228.

44 Revue des sciences philosophiques et théologiques, Paris, *Nova revija* (1923.) 2, 207-208.

45 Karlo Eterović, Otmimo Crkvi skol. filozofiju, *Nova revija* (1922.) 4, 355-356.

46 Karlo Eterović, Zar katolici spriječeni u slobodnom istraživanju filozofije?, *Nova revija* (1922.) 4, 353-355.

47 *Prirodne nauke i filozofija*, *Nova revija* (1923.) 4, 381-382. U ovu skupinu spadaju još i tekstovi: Božo Vuco, Je li filozofija produkt subjektivnog saznanja, *Nova revija* (1934.) 6, 450-451, te Božo Vuco, Biologija u službi filozofije, *Nova revija* (1938.) 5, 580-581.

Karlo Balić

Od autora koji su svoje filozofske radove objavljivali u časopisu *Nova revija* s obzirom na međunarodnu prisutnost i ugled možemo sa sigurnošću ustvrditi kako je upravo Balić bio najugledniji i međunarodno najpriznatiji autor. Istina je da je Stjepan Zimmermann u domaćim krugovima i na hrvatskom jeziku naš najbolji i najplodniji crkveni filozofski pisac, no jedino je Balić uspio postići zavidnu međunarodnu karijeru i ugled. Ipak, potrebno je naglasiti kako taj ugled nije postigao pišući djela iz filozofije, nego ponajprije djelima iz mariologije, gdje je bio jedan od najboljih svjetskih stručnjaka dvadesetog stoljeća. Istaknimo i činjenicu da, uzimajući u obzir stanje istraženosti života i djela pojedinih hrvatskih filozofskih pisaca, Balić zasigurno spada među istraženije domaće autore[48].

Karlo Balić[49] rođen je u Katunima kod Omiša 1899. godine. U Franjevačko sjemenište u Sinju stupio je 1912. godine, gdje je pohađao i Franjevačku klasičnu gimnaziju. Teologiju je studirao od 1919. do 1923. godine u Makarskoj. Dana 4. listopada 1923. godine odlazi na poslijediplomski studij na Katoličko sveučilište u Louvaine. Balić je za svoj magistarski i doktorski rad htio obraditi mariologiju Ivana Duns Škota. Prvi zadatak bio je izraditi kritičko izdanje Duns Škotova teksta. Zato 1924. godine odlazi u München, gdje studira paleografiju. Magistrirao je 1926., a doktorirao 1927. godine na temelju rasprave *Theologiae marianae scholae franciscanae saeculorum XIII et XIV fontes criticae stabiliuntur et doctrina exponitur* (*Kritička postava izvora i izlaganje nauka marijanske teologije franjevačke škole XIII. i XIV. stoljeća*). Po povratku u domovinu od 1927. godine postaje profesor na Teologiji u Makarskoj, gdje predaje do 1933. godine.

U teološkom časopisu *Nova revija* počeo je pisati o skotizmu i mariologiji te na taj način ulazi u polemiku, među ostalim, i s Hijacintom Boškovićem. U tom razdoblju Balić je objavio nekoliko knjiga u nizu koji je sam pokrenuo pod naslovom *Biblioteca Mariana medii aevi, Textus et disquisitiones, Collectio edita cura Instituti The-*

48 Pavo Barišić, Karlo Balić i aktualnost filozofske predaje, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 24 (1999.) 49-50, 205-214; Dinko Aračić, Djelovanje Balićeva rimskoga kruga, *Kačić* 18 (1986/1990.), 237-246; Bruno Pezo, Uloga fra Karla Balića na II. vatikanskom saboru, *Bogoslovska smotra* 63 (1993.) 1-2, 50-58; Vicko Kapitanović, Fra Karlo Balić, medievalist i mariolog (6. XII. 1899. - 15. IV. 1977.), *Služba Božja* 37 (1997.) 255-268; Franjo Emanuel Hoško, Balić, Karlo, Hrvatski biografski leksikon, 1 (1983.), 394-395.

49 U prikazu Balićeva života slijedimo članak: Vicko Kapitanović, Fra Karlo Balić, medievalist i mariolog (6. XII. 1899. - 15. IV. 1977.), *Služba Božja* 37 (1997.) 255-268.

ologici Makarskensis (*Marijanska biblioteka srednjeg vijeka, tekstovi i istraživanja, Zbirka izdana marom teološkog zavoda u Makarskoj*). Zahvaljujući tim djelima pozvan je u Rim na Papinsko sveučilište *Antonianum* kao profesor književne povijesti skolastičke teologije i mariologije.[50] Bio je i na čelu izdavačke komisije Duns Škotovih djela *Commissio Scotistica omnibus operibus Ioannis Duns Scoti critice edendis praepositae* (1938. - 1975.). Balić je organizirao i nekoliko međunarodnih skolastičkih kongresa. Prvi je održan 1950. godine u Rimu, drugi 1966. godine u Oxfordu i Edinburghu, a treći u Beču 1970. godine. Na tim kongresima Balić je predložio osnivanje Međunarodnoga skotističkog društva te je u Beču upravo Balić izabran za predsjednika Društva. Četvrti znanstveni skup organiziran je 1976. godine u Padovi, a peti 1986. godine u Krakowu; šesti znanstveni skotistički skup organiziran je 1993. godine u Rimu. Balić je bio i savjetnik Kongregacije za nauk vjere i za katolički odgoj te jedan od stručnjaka-perita na Drugom vatikanskom saboru. Umro je 1977. godine u Rimu[51].

Juraj Božitković

Juraj Božitković[52] rođen je 5. kolovoza 1887. godine u Svirčima na otoku Hvaru. U franjevački novicijat na Visovac stupa 1906. godine, a iduće godine položio je i prve privremene jednostavne redovničke zavjete. Filozofiju je studirao u Šibeniku, i to od 1907. do 1909. godine, a teologiju u Zaostrogu i Makarskoj do 1912. godine. Svečane zavjete polaže 1910. godine u Zaostrogu, a dvije godine kasnije zaređen je za svećenika u Makarskoj. Poslijediplomski studij nastavlja u Louvaineu i Fribourgu, gdje je 1916. godine doktorirao. U Fribourgu je Božitković dva semestra slušao i filozofiju. Po povratku u domovinu 1916. godine postaje profesor na Teologiji u Makarskoj, gdje predaje do svoje smrti 28. studenoga 1938. godine. Više puta

[50] Usp. Hrvatin Gabrijel Jurišić, Sedamdeseta godišnjica života i rada fra Karla Balića, *Kačić* 3 (1970.) 7-18;

[51] Usp. Hrvatin Gabrijel Jurišić, U spomen fra Karla Balića (1899.-1977.), *Crkva u svijetu* 12 (1977.) 3, 271-274; Adalbert Rebić, Umro dr. Karlo Balić, *Bogoslovska smotra* 47 (1977.) 4, 490-491.

[52] Životopis slijedimo prema: Petar Čapkun, + O. Fra Jure Dr. Božitković, *Nova revija* 17 (1938.) 6, 413-419. Spomenimo i to da je ovo ujedno i najopširniji tekst o Božitkoviću napisan na hrvatskom jeziku. Drugi kratki tekstovi o njemu i njegovu stvaralaštvu: Ivan Križanović, Bibliografija fra Jure Božitkovića, *Kačić* 7 (1975.), 203-208; Josip Ante Soldo, Božitković, Jure, *Hrvatski biografski leksikon* 2 (1989.), 246; Hrvatin Gabrijel Jurišić, Izobrazba i nastava, te djela s područja filozofije u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja od 1918. do 1992., *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 19/1-2 (1993.), 172.

bio je u upravi Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja. Vršio je i službu gvardijana u Makarskoj tri puta te je bio i stalni član *Consilii vigilantiae* u Splitskoj biskupiji. Bavio se i bibliotekarskim radom te je pod njegovim vodstvom Knjižnica franjevačkog samostana u Makarskoj svoj fond knjiga povećala za čak tri puta.

Od njegovih filozofskih radova koji nisu objavljeni u *Novoj reviji* možemo navesti rad objavljen 1910. godine u *Serafinskom perivoju* pod naslovom „Crte iz povijesti francuske filozofije". U *Bogoslovskoj smotri* objavio je sljedeće filozofske radove: „S područja filozofije" (1925.); „O. Andrija Kačić Miošić kao filozof" (1925.); „Fra. Ivan Turić, filozof" (1926.); „Prilozi za povijest filozofije u franjevačkom redu" (1931.). Od većih filozofskih djela istaknimo Život i filozofija fra Bartula *Ribarevića (1724 - 1781)*, Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 39 (1926.) Zagreb; u *Franjevačkom vjesniku* broj 12 tiskano mu je djelo pod naslovom Život i rad filozofa Antuna Petrića: o tridesetogodišnjici smrti, koje je godinu dana kasnije (1939.) pretiskano kao posebna knjiga i izdano u Beogradu.

Bernardo Brixy

Bernardo Brixy[53] rođen je u Ogulinu 7. listopada 1882. godine. Otac mu se bavio fizikom te u toj činjenici možemo pronaći i pozadinu njegove nadarenosti za bavljenje i tom znanstvenom granom. Osnovnu školu završio je u Ogulinu, a gimnaziju u Zagrebu. Teologiju studira u Zagrebu i Beču, a matematiku i fiziku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu od 1910. do 1916. godine. Postaje profesor na Franjevačkom učilištu u Varaždinu gdje je osnovao i fizikalni kabinet. U Zagrebu radi u fizikalnom kabinetu uz pomoć profesora S. Hondla te se bavi interferencijom rendgenskih zraka. Bio je profesor i u Nadbiskupskoj visokoj školi u Zagrebu, potom, napustivši 1928. godine Franjevački red, profesor matematike i fizike, a u međuvremenu i ravnatelj Nautičke škole u Bakru. Od 1934. do 1938. godine bio je i profesor u Nautičkoj školi u Dubrovniku. Od 1941. godine živi u Zemunu. Objavio je više stručnih i popularnih radova iz matematike, fizike i teologije u časopisima: *Hrvatska straža* (1913.), *Hrvatska prosvjeta* (1916.), *Naša misao* (1916., 1918.), *Nastavni vjesnik* (1917./1918.-1924./1925., 1930./1931.), Čas (1921.), *Katolički list* (1922.), *Nova revija* (1922.), *Bogoslovska smotra* (1923.), *Mladost* (1927./1928.). Krajem godine 1925. objavio je prvu struč-

[53] Ponešto prerađen životopis preuzimamo od: http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2827 (učitano 6. 1. 2018).

nu knjigu o radiju u kojoj radiofonijsko pojmovlje tumači i prevodi na hrvatski jezik.

Priređivao je i popularna predavanja o radiotelegrafiji i radiotelefoniji te o toj temi, osim knjige, objelodanio više popularnih i stručnih članaka u časopisima: *Radio vjesnik* (1926./1927.-1927./1928.), *Strojarski vjesnik* (1927., 1929.) i *Radio Zagreb* (1928., 1929.). Bavio se i glazbom. Bio je član gudačkog sastava glazbeno-pjevačkog društva *Vijenac* u Zagrebu te orguljaš franjevačkih crkava u Varaždinu i Zagrebu. Surađivao je dopisima i glazbenim prilozima u *Sv. Ceciliji*. Skladao je crkvenu glazbu - popijevke, litanije, misu za mrtve. Njegove „Litanije lauretanske" objavljene su u *Sv. Ceciliji* (1907., 1931).

Od objavljenih filozofskih radova, koliko nam je poznato, postoji samo jedan članak u dva nastavka pod naslovom *Pretpostavke u entropološkom dokazu egzistencije Božje* objavljen u *Novoj reviji* 1922. godine (br. 3 i br. 4) u kojem raspravlja o filozofskom dokazu o egzistenciji Božjoj koji se naziva entropološki ili fizikalni dokaz. Preminuo je u Zemunu 28. listopada 1946. godine.

Petar Grabić

Petar Grabić[54] rođen je 26. listopada 1882. godine na Miljevcima pokraj Drniša. Franjevačku klasičnu gimnaziju pohađao je u Sinju od 1893. do 1898. godine, a od 1898. do 1899. godine bio je u novicijatu na Visovcu. Teologiju i filozofiju studira u Šibeniku i Makarskoj, a dogmatiku na Papinskom sveučilištu *Antonianum* u Rimu. Za svećenika je zaređen 1905. godine. U Rimu 1913. godine postiže doktorat iz teologije. Po povratku u Provinciju predaje na Teologiji u Makarskoj te je vrlo aktivan teološki, ali i filozofski pisac. Više puta bio je provincijal, a vršio je i službu definitora i gvardijana. Nakon sloma Nezavisne Države Hrvatske osuđen je na dugogodišnju robiju u Staroj Gradiški. Nakon izlaska iz zatvora boravio je u Omišu i Splitu. U Šibeniku je osnovao tiskaru *Kačić*. Preminuo je 29. ožujka 1963. godine u Splitu.

Grabićeva iznimna zasluga za hrvatsku filozofsku baštinu[55], ali i za razvoj teologije u našim krajevima, jest pokretanje časopisa *Nova revija* te njegovo dugogodišnje marljivo i ozbiljno uređivanje,

---

54 Detaljnije o Grabiću moći će se uskoro pročitati u: Ivan Macut - Petar Macut, *Petar Grabić. Nova revija. Vjeri i nauci*, Služba Božja, Split, 2018.

55 Potanje o Grabićevoj filozofskoj misli i njegovu značenju za hrvatsku filozofsku baštinu prve polovice dvadesetog stoljeća moći će se uskoro čitati u mojoj knjizi pod naslovom: *Hrvatska filozofija od obnove Zagrebačkog sveučilišta 1874. do uspostave Nezavisne Države Hrvatske 1941.*

zahvaljujući kojemu je časopis postao i međunarodno prepoznatljiv. Osim u *Novoj reviji* Grabić je surađivao i u mnogim drugim časopisima: *Hrvatska straža*, *Serafinski perivoj*, *Vrhbosna*, *Bogoslovska smotra*, *Naša misao*, *Katolički list*, *Luč*, *Jadran*, Čas, *Gosa Sinjska*, *Acta Ordinis fratrum minorum*, *Katolički tjednik*, *Spomenica, kalendar grkokatolika Križevačke biskupije*, *Collectanea Franciscana Slavica*.

Osim objavljenih tekstova Grabić je ostavio i iznimno veliku rukopisnu neobjavljenu baštinu koja se čuva u franjevačkim samostanima u Splitu, Makarskoj i Zagrebu, a koja još uvijek čeka na istraživanje te zatim i na objavljivanje pojedinih značajnijih tekstova i studija[56].

Teofil Harapin

Teofil Harapin[57] rođen je 10. ožujka 1883. godine u Letovčanima kod Klanjca. Nakon završetka gimnazije u Zagrebu i Karlovcu (1893. - 1901.) pristupa franjevcima Provincije sv. Ćirila i Metoda. Od 1902. do 1904. godine pohađao je Filozofsko učilište u Varaždinu, a od 1904. do 1908. pohađa Teološki fakultet u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 1907. godine. Školovanje nastavlja u Rimu, gdje 1922. godine postiže doktorat. Po povratku u domovinu bio je profesor na Filozofskom učilištu u Varaždinu od 1911. do 1920. godine. Na *Antonianumu* u Rimu predaje od 1920. do 1927. godine, te zatim od 1933. do 1938. godine. Od 1939. do 1942. godine predaje na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Preminuo je 1. kolovoza 1944. godine u Zagrebu. Surađivao je s mnogobrojnim domaćim i stranim časopisima: *Naša misao*; *Dušobrižnik*; *Hrvatska straža*; *Katolički list*; *Bogoslovska smotra*; *Nova revija*; *Antonianum*; *Collcetanea Franciscana Slavica*; *Croatica sacra*. Od objavljenih filozofskih djela potrebno je spomenuti: *Opstoji li Bog*?, Zagreb, 1917.; *Razum i vjera*, Mostar, 1918.; „Razvitak filozofije kod Hrvata", u: *Croatia sacra, arhiv za crkvenu poviest Hrvata*, 11-12 (1943.), br. 20-21, str. 165-167. U arhivu Franjevačkog samostana na Kaptolu u Zagrebu

[56] Detaljan popis objavljene i neobjavljene rukopisne baštine Petra Grabića može se vidjeti u: *Mpo. O. Dr. fra Petar Grabić. In memorian 1882-1983*, Krsto Kržanić (ur.), Split, 1964., 101-107.

[57] Slijedimo tekst: Franjo Emanuel Hoško, Harapin, Josip Teofil, *Hrvatski franjevački biografski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža*, Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i Bosne i Hercegovine, Zagreb, 2010., 220-221. O Harapinu može se vidjeti još u: Janko Oberški, Dr. Josip Teofil Harapin ofm, *Bogoslovska smotra* 32 (1944.) 1-4, 143-146; Franjo Emanuel Hoško, Harapin, Teofil, *Hrvatski biografski leksikon*, 5 (2002.) 442-443.

čuvaju se i njegovi neobjavljeni filozofski spisi: *Kozmologija*; *Povijest filozofije staroga vijeka*; *Povijest filozofije srednjega vijeka*; *Priručnik povijesti filozofije za visoka učilišta*.

Vilim Keilbach

Vilim Keilbach[58] rođen je 10. rujna 1908. godine u Salzburgu. Maturirao je 1926. godine u Velikom Bečkereku. Na Papinskom sveučilištu *Gregoriani* godine 1931. postigao je doktorat iz filozofije, a četiri godine kasnije i doktorat iz teologije. Za svećenika je zaređen 29. listopada 1933. u Rimu. Na Katolički bogoslovni fakultet u Zagreb dolazi 1936. godine. Nakon habilitacije iz filozofije na Sveučilištu u Zagrebu, dana 6. travnja 1937. imenovan je privatnim docentom na katedri iz filozofije, pedagogike i metodike religijske nastave. U veljači 1938. godine postavljen je za sveučilišnog docenta pri istoj katedri. Godine 1943. izabran je za izvanrednog profesora, a nakon 1946. godine za redovitog profesora. Dekan fakulteta bio je od 1950. do 1954. godine, a od 12. veljače 1955. godine djelovao je i kao redoviti profesor za znanost religija na Sveučilištu u Beču. Sljedeće godine iznenada odlazi u München, gdje postaje redoviti profesor za sistematsku skolastičku filozofiju na Sveučilištu u Münchenu, a od 1960. do 1961. godine bio je i dekan Teološkog fakulteta u Münchenu. Od 1966. godine Keilbach je redoviti profesor za kršćansku filozofiju i teološku propedeutiku, a emeritiran je 1976. godine. Živi u Münchenu, a povremeno boravi i u okolici Salzburga. Preminuo je 25. listopada 1982. godine, a pokopan nekoliko dana kasnije na starom groblju u Münchenu.

Glavne filozofske knjige: *Problem intuicije u modernoj filozofiji i psihologiji religije*, Tisak Nadbiskupske tiskare, Zagreb, 1937.; *Misli o Bogu i religiji*, Tisak Narodne tiskare, Zagreb, 1942.; *Kratak uvod u filozofiju*, Družtvo hrvatskih srednjoškolskih profesora, Zagreb, 1945. Keilbach je napisao veći broj filozofskih članaka koje je objavljivao u domaćim časopisima. Ponajviše je objavljivao u *Bogoslovskoj smotri* te u časopisu Život, a bio je, također, i povremeni suradnik u časopisu *Nova revija*.

[58] Slijedimo tekst: I. Macut, Filozofske teme i filozofi u časopisu *Bogoslovska smotra* (*Ephemerides Theologicae*) u razdoblju od 1910. do 1944. godine, 498-499; O Keilbachu može se pročitati još i u: Bonaventura Duda, Monsignoru dr. Wilhelmu Keilbachu in memoriam, *Bogoslovska smotra* 53 (1983), 1, 144-147; Kurt Krenn, Im memoriam Wilhelm Keilbach, *Münchener Theologische Zeitschrift* 34 (1983.) 49-53; Joško Barić, Keilbach, Vilim (Wilhelm), *Hrvatski biografski leksikon*, 7 (2009.), 235-236.

Krsto Kržanić

Krsto Kržanić[59] rođen je 5. ožujka 1894. godine u Podgori. U Sinju je pohađao Franjevačku klasičnu gimnaziju od 1906. do 1912. godine. U novicijat na Visovcu ulazi 1912. godine. Filozofiju i teologiju studira u Zaostrogu i Makarskoj od 1913. do 1919. godine, a iste 1919. godine zaređen je za svećenika. Odlazi na studij u Milano, gdje je 1917. godine doktorirao filozofiju na Sveučilištu *Sacro Cuore*. Vraća se u domovinu te predaje na Gimnaziji u Sinju, a bio je i njezin ravnatelj od 1932. do 1934. godine. Obnašao je i odgovorne službe u provinciji: tajnik (1934. - 1937.), definitor (1937. - 1940.). Nakon sloma Nezavisne Države Hrvatske u razdoblju od 1946. do 1952. godine bio je zarobljen, a zatim i zatvoren. Boravio je u zatvorima u Trogiru, Sisku i Staroj Gradiški.

Po izlasku iz zatvora Kržanić je jedno vrijeme vršio službu župnika, a potom postaje profesor na teologiji u Makarskoj od 1964. do 1974. godine. Osim u *Novoj reviji* radove je objavljivao i u sljedećim časopisima: *Collectanea Franciscana Slavica*; *Crkva u svijetu*; *Hrvatski glasnik*; *Hrvatski narod*; *Hrvatska prosvjeta*; *Kalendar sv. Ante*; *L'Osservatore Romano*; *Luč*; *Marija*; *Novo doba*; *Vita e pensiero*; *Rivista di filosofia neo-scolastica*; *Gospa Sinjska*; *Dobri Pastir*; *Služba Božja*; *Bogoslovska smotra* itd. Uredio je i spomenknjige o znamenitoj subraći iz svoje provincije, fra Petru Grabiću (1964.) i fra Anti Crnici (1970.). Preminuo je u Splitu 23. prosinca 1973. godine.

Bonaventura Radonić

Bonaventura Radonić[60] rođen je 12. veljače 1888. godine u Kotezima pokraj Vrgorca. U Sinju je završio Franjevačku klasičnu gimnaziju 1908. godine, a u novicijatu na Visovcu bio je 1908. - 1909. godine. Filozofiju i teologiju studirao je u Šibeniku i Makarskoj od 1909. do 1914. godine, kada je zaređen i za svećenika. Odlazi na poslijediplomski studij u Fribourg, gdje je doktorirao teologiju. Po povratku u domovinu obnašao je različite službe u provinciji: predstojnik Sjemeništa u Sinju, nastavnik na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju, učitelj novaka u Zaostrogu i Visovcu, odgojitelj bogoslova u Sinju te profesor teologije u Makarskoj. Surađivao je u

[59] Slijedimo životopis prema: Karlo Jurišić, Kržanić, Krsto, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, 321-322.

[60] Slijedimo životopis prema: Karlo Jurišić, Radonić, Bonaventura, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, 469.

različitih časopisima: *Collectanea franciscana slavica*, *Gospa Sinjska*, *Nova revija*. Uz teološki rad Bonaventura se na poseban način bavio skotističkom filozofijom[61].

Božo Vuco [Bože Vucić]

Božo Vuco[62] [Bože Vucić][63] rođen je 24. prosinca 1897. godine u Vojniću. Pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Sinju u razdoblju od 1909. do 1914. godine, kada stupa u franjevački novicijat na Visovcu. Filozofiju i teologiju studira u Zaostrogu i Makarskoj od 1915. do 1921. Za svećenika je zaređen 1921. godine. Odlazi na poslijediplomski studij u Fribourg, gdje je 1924. godine doktorirao. Po povratku u Provinciju vrši različite službe, a ponajviše je predavao na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj, u razdoblju od 1954. do 1972. godine. Predavao je i glazbu u Zagrebu od 1952. do 1955. godine. Od ostalih službi potrebno je izdvojiti njegove službe definitora, gvardijana i kustoda. Bio je i dugogodišnji urednik časopisa *Nova revija*, u razdoblju od 1932. do 1941. godine, a pod njegovim uređivanjem časopis je dobio poseban uređivački pečat. Bio je čovjek visoke kulture, vrlo naobražen, pratio je mnoga znanstvena područja. Zanimao se i za granična područja filozofije, teologije i znanosti. Sam je napravio bibliografiju svojih objavljenih radova, a posmrtno ju je nadopunio fra Stjepan Čovo[64].

Stjepan Zimmermann

Stjepan Zimmermann najugledniji je domaći crveni filozofski pisac dvadesetog stoljeća. O njegovu životu i filozofskom djelu napisane su mnogobrojne studije i članci, održani skupovi i simpoziji. Njegov je život i filozofski rad u mnogobrojnim detaljima itekako dobro poznat, te ćemo se ovdje zaustaviti samo na kratkom prika-

---

61 Čitatelja upućujemo na opširnu studiju o Radonićevu filozofskom stvaralaštvu, ali i o njegovu životu i teološkom djelovanju: Stjepan Čovo, *Dr. fra Bonaventura Radonić: filozof i mučenik (1888.-1945.)*, Služba Božja, Split, 2007.

62 Slijedimo životopis prema: Vicko Kapitanović, Vuco, Božo, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, 569.

63 U prikazu časopisa *Nova revija* za 1933. godinu autor Janko Šimrak iznio je prigovor zašto se Božo Vuco jednom potpisuje kao Vuco, a drugi put kao Vucić, te tako izaziva zbunjenost u čitatelja, koji bi mogli pogrešno zaključiti da se radi o dva različita autora. Usp. Janko Šimrak, Nova revija broj 1-2, Franjevački samostan Makarska, Makarska, 1933., *Bogoslovska smotra* 21 (1934.) 3, 261.

64 Opširnu studiju o fra Boži Vuci napisao je: Stjepan Čovo, Fra Božo Vuco (1897. - 1984.), *Kačić* 21-22 (1989. - 1990.), 169-246.

zu. Rođen je 24. prosinca 1884. godine u Virovitici. Pučku školu pohađao je u Virovitici, a klasičnu gimnaziju u Varaždinu i Zagrebu. Maturirao je 1903. godine. Studira u Zagrebu i Beču. Nastavio je studij u Rimu, gdje je 1910. godine na Papinskom sveučilištu *Gregoriani* doktorirao iz filozofije. Po povratku u domovinu bio je vjeroučitelj u Glini (1910. - 1911.) i profesor u Nadbiskupskoj gimnaziji u Zagrebu (1911. - 1918.). Habilitacijsko predavanje održao je 8. ožujka 1918. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te je imenovan docentom na Zagrebačkom sveučilištu. Godine 1918. dobiva dopuštenje predavati na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, i to predmete iz skolastičke filozofije. Bio je dekan Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, rektor Sveučilišta u Zagrebu. Prisilno je umirovljen 1946. godine. Glavna djela: *Kant i neoskolastika I-II*, Tisak Nadbiskupske tiskare, Zagreb, 1920-1921.; *Opća noetika: kritika subjektivističkih i idealističkih nazora o vrijednosti ljudske spoznaje*, Zbor duhovne mladeži zagrebačke, Zagreb, 1926.; *Filozofija života*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1941.; *Nauka o spoznaji*, Izdanje Nakladnog odjela Hrvatske državne tiskare, Zagreb, 1942.; *Kriza kulture: kulturno-filozofijske studije iz suvremene socialne filozofije*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1943.; *Putem života. Autoergografija*, Izdanje Velebit, Zagreb, 1945. Zbog mnogobrojnosti njegovih filozofskih članaka ovdje ih nećemo detaljno nabrajati[65].

Zaključak

Godine 1941. časopis *Nova revija* nakon punih dvadeset godina prestaje s izlaženjem. Nisu nam poznati razlozi zbog kojih se časopis ugasio. Sigurno je da su nove povijesne okolnosti uspostavom Nezavisne Države Hrvatske imale svog utjecaja[66], no o razlozima definitivnog prekida može se u ovom trenutku samo nagađati.

Iz popisa i kratkog prikaza filozofske produkcije na stranicama časopisa *Nova revija* možemo s pravom zaključiti kako se u njemu nalazi dobar broj filozofskih članaka-razmišljanja, prikaza domaćih i

[65] Zainteresiranog čitatelja upućujemo na djelo: Ivan Tadić, *Filozofska misao Stjepana Zimmermanna. Izabrani vidovi s bibliografijom*, Crkva u svijetu, Split, 2010.

[66] „Poslije nego smo izdali prvi broj Nove Revije za god. 1941. u svijetu oko nas nastale su poznate promjene i prilike, u kojima smo morali počekati sa daljnjim izdavanjem našeg časopisa. Mislili smo da ćemo do konca godine 1941. ipak izdati još bar koji broj. Međutim prilike su bile jače i do konca godine izašao je samo prvi broj. Mi smo ipak odlučili da ne prestajemo s daljnjim izdavanjem, te da popunimo godinu 1941., izdajemo zaostale brojeve (2-6) u ovom svesku". Našim štovanim pretplatnicima, *Nova revija* 20 (1941.) 2-6, 87.

stranih knjiga, crtica iz filozofskog života i sl., što ga čini relevantnim izvorom za proučavanje hrvatske filozofske baštine prve polovice dvadesetog stoljeća. Filozofske teme koje su u tekstovima obrađene pokazuju kako su hrvatski crkveni filozofi promišljali o različitim relevantnim temama, i to ne samo s područja kršćanske filozofije nego i o ostalim filozofskim pitanjima.

U razdoblju između dva svjetska rata postojali su i drugi teološki časopisi u kojima su objavljivani i filozofski tekstovi. Istraživanja i popisivanja svih objavljenih filozofskih tekstova u cjelokupnoj međuratnoj periodici pomoći će sadašnjim i budućim istraživačima međuratne hrvatske filozofske baštine da ponajprije steknu uvid u cjelokupnu filozofsku produkciju, a potom započnu i s njezinom sustavnom raščlambom, sistematiziranjem i analiziranjem u okviru domaće, ali i europske filozofske misli.

PHILOSOPHICAL TOPICS AND PHILOSOPHERS IN THE JOURNAL NOVA REVIJA (1922-1941)

Summary

In this paper we research philosophical topics and philosophers who published their texts in the journal „Nova Revija", which was published from 1922 to 1941. Since there were no journals in Croatia between the two world wars distinctly intended for philosophy, Croatian (church) philosophers published their philosophic contributions in theological magazines open for cooperation in philosophy, as well as in other weeklies and monthlies. This fact greatly aggravates the work of Croatian philosophy researchers to list and systematically analyze the Croatian philosophical heritage of that period. The paper is divided into four parts. In the first part we present a few historical notes about the emergence of the journal „Nova Revija". The second part brings out a detailed bibliography of all philosophical articles. The third part presents a brief analysis of philosophical texts in several different categories, and the fourth part gives the biographies of the authors who published their texts in „Nova Revija".

Keywords: *Nova Revija; Croatian philosophical heritage; interwar period; Petar Grabić; Church*